

Az 1991-ben Kárpátalján megtartott népszavazásról

Vasárnap népszavazás lesz a Krím-félsziget hovatarozásáról. Az eredetileg május 25-re tervezett, majd március 30-ra előrehozott, végül március 16-ra kitűzött népszavazás eleinte egy Ukrajnán belüli autonóm státust célzott meg, de ma már az Oroszországhoz történő csatlakozásról kell döntenük az ott élőknek. Ez a történet arra kell készítse a Kárpátalján élőket, hogy vegyék számba saját sorsuk alakításának lehetőségét.

A Szovjetunió szétesésekor már volt egy népszavazás Kárpátalján, igaz nem az Ukrajnából való kiválásról, de egy különleges státusról és azon belül egy Beregszász központú magyar autonóm területről. Lássuk mi is történt.

„1991-ben, Ukrajna függet-

lenségének kikiáltása után népszavazást rendeltek el annak megerősítésére. A december 1-jére kitűzött népszavazáson a megyei tanács határozata értelmében Kárpátalja autonómiájáról is szavaztak (bár az utolsó pillanatban Leonyid Kravcsuk, a Legfelsőbb Tanács elnöke nyomására az autonómia szót „különleges önkormányzati közigazgatási terület”-re változtatták), a Beregszászi járásban pedig a Magyar Autonóm Körzetről. A referendumon Kárpátalja önkormányzatiságára a szavazók 78%-a mondott igent, a Magyar Autonóm Körzetre pedig 81,4%-a. Ha ez utóbbinál figyelembe vesszük, hogy a Beregszászi járás lakosságának akkoriban 74-75 százaléka volt csak magyar, kiderül, hogy a ruszinok, oroszok, ukránok nagy része is támogatta az elképzelést.

A Beregszászi Járási Tanács 1992. január 30-án jóváhagyta, érvényességében megerősítette a népszavazás eredményét, május 6-án pedig a megyei tanács is elismerte azt. A Beregszászi Járási Tanács képviselői felhívással fordultak az ukrán parlament képviselőihez, kérve támogatásukat a magyar autonóm körzet létrehozásához. A parlament azonban nem foglalkozott a törvényes referendum kérdéssel, sőt később egyszerű közvélemény-kutatással degradálta a népszavazást, egyes értesülések szerint éppen a Beregszászi járás országgyűlési képviselőjének ja-

vaslatára” – írja az elpuskázott autonómiáról szóló tanulmányában Dalmay Árpád, a történetek egykori alakítója. Teljes tanulmánya honlapunkon olvasható:

<http://www.egipatrona.hu/mvsz/index.php/sajtoszolgalat/2011-sajtoanyaga/348-december-1-karpataljan-az-elpuskazott-autonomia-evforduloja>

Es ekkor még nem hangzott el Leonyid Kucsma ukrán államelnök felajánlása, amely lehetővé tette volna Kárpátalja Magyarországhoz történő csatlakozását, amennyiben az Antall kormányban lett volna hajlandóság annak az ősi magyar területnek a visszafogadására, amely több, mint ezer évig a Szent Korona országának része volt, és a történelem során sohasem tartozott Ukrajnához.

Okulásként, ahhoz, hogy a magyar politika ne ismételdesse meg a huszonekét évvel ezelőtti – Antall Józsefről és Jeszenszky Gézáról elhíresült – gyászos szereplését, érdemes mindenkinek elolvasnia az alábbi három írást. Kattints:

December 1. Kárpátalján - Az elpuskázott autonómia évfordulója

<http://www.egipatrona.hu/mvsz/index.php/sajtoszolgalat/2011-sajtoanyaga/348-december-1-karpataljan-az-elpuskazott-autonomia-evforduloja>

Felelősségünk az ukrán válság idején - az MVSZ Elnökségének nyilatkozata

<http://www.egipatrona.hu/mvsz/index.php/1599-felelőségünk-az-ukrán-valság-idején-az-mvsz-elnökségének-nyilatkozata>

Kárpátalja többségi népe, a ruszinok

<http://www.egipatrona.hu/mvsz/index.php/1596-karpatalja-tobbsegi-nepe-a-ruszinok>

Rendhagyó kötet a barguzini Petőfi-expedícióról

Március 4-én volt Budapesten, az MVSZ székházában Borzák Tibor *P.S. – Titkok a barguzini csontváz körül* c. könyvének bemutatója. Ebből az alkalomból Kiss Endre József, a Sárospataki Református Kollégium Nagykönyvtárának igazgatója, a Magyarok Világszövetsége Elnökségének tagja mondott üdvözlő bírálatot a könyvről, amelyet alább olvashatnak. Borzák Tibor könyve megvásárolható az MVSZ székházában.

Amióta az utóbbi, szibériai Petőfi-kutatás elindult, számos cikk, riport, előadás, tájékoztató füzet, könyv látott napvilágot ebben a tárgyban, nem beszélve a világhálós portálokon közzé tett írásokról. Ezek között immár megkerülhetetlen az ezzel témával foglalkozók számára Borzák Tibor közel félezer oldalas könyve: *P.S. – Titkok a barguzini csontváz körül*. Bp. 2014.

A szerző – kecskeméti publicista, kiadó - a Morvai Ferenc gépészmérnök, sikeres vállalkozó, majd országgyűlési képviselő vezette, 24 tagú kutató expedíció tagjaként kezdett tudósítani a feltárásról. Együtt dolgozott Kiszely István antropológussal, egyetemi tanárral, Kéri Edit színművésznővel, historikus publicistával, akik mindketten könyvben foglalták össze Petőfi-kutatásaik eredményeit és más kitűnő szakemberekkel. A szerző riportjai ma is úgy közvetítik az eseményeket, mintha – mi olvasók – ott tekintenénk körül több, mint 10.000 km-re tőlünk, a negyed századdal ezelőtt történt események helyszínén.

Az egyes fejezetek között élménybeszámolók szólnak arról, hogyan indulnak el mindannyian a várakozás reményteljes feszültségével telve; hogyan teszik meg a hosszú utat és találkoznak a helybeliekkel; hogyan hallgatják tanácsaikat, amikor a kutatás helyszíneit válogatják; hogyan nő az érdeklődés irántuk attól fogva, hogy feltárják egy száműzött orosz történelmi személyiség maradványait; hogyan kerül egyre jobban előtérbe a régészek és az antropológusok munkája? Mi minden kell ahhoz, hogy maguk is fel tudják dolgozni lelkileg azt a fordulatot, hogy rábukkannak Petőfi Sándor földi maradványaira? Hogyan végzik tovább a mindennapi munkájukat és kerítenek sort a hivatalos teendőkre; miként viszonyul munkájukhoz a helyi és a szovjet hatalom, valamint az otthoni hatóság; hogyan látogatnak arra a településre, ahol a száműzött Petőfi dolgozott és kirándulnak a Bajkál tóhoz; miként tesz-

nek szert mégis Petőfi hatóságilag „letartóztatott” maradványaira; és milyen vegyes hazai és nemzetközi sajtóvisszhangot vált ki az expedíció tevékenysége?

A szerző az újságírói talentumait jól kamatoztatva szolgálja ki azoknak a keveseknek az érdeklődését, akik maguk is Petőfi-kutatók valamilyen szinten, de még inkább azt az egyre gyarapodó közönséget, szélesedő közvéleményt, melyet mind jobban foglalkoztat a sok port kavará, sok kérdést fölvető ügy, amit így összegezhethetünk: - Petőfi Sándor maradványainak feltárása Szibériában és számára a nemzeti kegyelet megadásának a kötelezettsége.

A könyvének rendhagyó tartalma rendhagyó formát öltött, s mindenki számára élménnyé teheti az olvasását. A gazdagon illusztrált könyv fotói is dokumentum értékűek. A kemény borítós kötet egy ultraviola fényvel világító lámpácskát is tartalmaz mellékletként, amivel rávilágítva a képekre, szabad szemmel nem látható adatokra, különféle információkra, megjegyzésekre bukkanhatunk. A könyv megjelenéséért köszönettel tartozunk Fuksz Sándornak a MVSZ Petőfi Bizottsága koordinátorának, mint a kiadás egyik mecénásának és mindazoknak, akik a kiadását támogatásukkal elősegítették.

Borzák Tibor messzire tekintően, alaposan járja körül a témát a 48 részre osztott könyvével, melyben megtaláljuk az események kronológiáját, a vonatkozó irodalom válogatott jegyzékét, s ahol névmutató igazít el a feltárást végző expedíció tagjai mellett, a vizsgálatokban szerepet vállaló bizottságok tagjai, de még az ügyben egyéb szerepet játszóak között is.

A szerző bátran vállalja azokat a kérdéseket, amelyekkel mások nem akartak vagy mertek szembenézni, s a tényfeltárás része nála az is, ami korábban nem jelent meg nyomtatásban, de az emberek beszéltek vagy beszélnek róla. A széles körű, tematikus megközelítése nagyobb rálátást enged a történetekre, több lehetőséget biztosít az igazság megismerésének, a tisztán látásnak. Könyve feltehetően vitákat fog provokálni, mint a korábbi, hasonló munkák, de a dokumentált tényfeltárás mindenkinek segíthet abban, hogy árnyaltabban

fogalmazza meg véleményét, pontosabban alakítsa és képviselje a meggyőződését.

Az olvasó számba veheti a szibériai Petőfi-kutatás indulásakor fölmerülő érveket és ellenérveket, tanúja lehet a hagyományossá tett, iskolás Petőfi-kép és az újabb eredményekre nyitott, igazságkereső Petőfi-kép ütköztetésének. Kibontakozik előttünk „a halálra ítélt osztrák alattvaló” és „a világ végére száműzött hadifogoly” sorsa, amit a burját népi emlékezet, s az ott írt – ugyancsak népdallá, népköltésztévé vált – versei illusztrálnak.

A könyvet olvasva kénytelenek vagyunk megismerkedni a nemzet nagy költőjének jellegzetes testi jegyeivel, antropológiai sajátosságaival, de még az oldalági rokonságával, s a vélt vagy valós leszármazottáival is ahhoz, hogy véleményünk alkothassunk a különféle hivatalok packázásairól, a maradványok azonosításának bürokratikus bonyodalmairól, az illegális leletmentésről és föltehessük a kérdést: - mi vezet a vizsgálatok eredményeihez a kétségbe vonásához vagy egyenesen az akadályozásához itthon és külföldön? Ezzel egy lélegzetre azt is kérdezhajjuk a jelen helyzetünkben, hogy igazában éppen minek az eredménye vagy eredménytelensége kerül elénk: - a szakmai kutatásoké vagy a politikai döntéseké?

A nemzet költőjének a sorsa, akármilyen legyen annak a vége, minden magyar embernek szív-ügye. Következésképpen, ez a kötet polcára kívánkozik minden tanárnak, minden értelmiséginek, minden irodalmárnak, oktatási és tudományos intézménynek, minden könyvtárnak.

Olvasását első sorban azoknak ajánlom, akik Petőfi utóéletében kételkednek: egy kiváló eszközt kapnak a kezükbe ahhoz, hogy eredményesen közelítsék meg a történelmi igazságot.

Budapest, 2014. március 4.

Kiss Endre József

Borzák Tibor könyve megvásárolható az MVSZ székházában.

<http://www.egipatrona.hu/mvsz/index.php/1610-petofiert-megjelent-borzak-tibor-konyve-p-s-titkok-a-barguzini-csontvaz-korul.Uxdq6s6ghvI>

